

DOI: <https://doi.org/10.32782/2521-666X/2026-93-32>
УДК 346.7:658.562(477)

Гудима О.В.

кандидат економічних наук, доцент,
Запорізький національний університет
ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-3863-3193>

Hudyma Olha

Zaporizhzhia National University

МЕХАНІЗМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ СПОЖИВЧИХ ТОВАРІВ ТА ХАРЧОВИХ ПРОДУКТІВ В УКРАЇНІ

MECHANISMS FOR ENSURING THE SAFETY OF CONSUMER GOODS AND FOOD PRODUCTS IN UKRAINE

У науковому дослідженні проведено діагностику правової регламентації та механізмів забезпечення безпеки споживчих товарів, зокрема харчової продукції в Україні. Актуальність теми зумовлена пріоритетністю продовольчої безпеки та євроінтеграційними процесами. Метою роботи є аналіз правових основ безпеки продуктів, співвідношення категорій «якість» і «безпека» та оцінка обов'язків виробників. Використано системно-структурний та порівняльно-правовий методи. Наукова новизна полягає у систематизації підходів до визначення безпечності продукту та обґрунтуванні її ієрархічного зв'язку з якістю. Автор розкриває специфіку контролю за принципом «від лану до столу». Практичне значення мають рекомендації щодо посилення відповідальності операторів ринку та оптимізації процедур відкликання продукції. Висновки підтверджують, що прозорість оцінки ризиків та моніторинг усіх етапів обігу є заходами захисту здоров'я споживачів.

Ключові слова: харчова безпека, якість продуктів, захист прав споживачів, оцінка ризиків, відповідальність виробника, протезування, законодавство України, державний контроль.

The scientific article carries out a comprehensive analysis of legal regulation and practical mechanisms for ensuring the safety of consumer goods, with a special focus on the food products segment in Ukraine. The relevance of the study is due to the critical importance of food safety as a component of national security and the need to implement European standards of control over the supply chain. The purpose of the article is to determine the legal foundations for ensuring food safety, to study the relationship between the categories of “quality” and “safety” in civil law, and to analyze the obligations of producers to minimize risks for consumers. The work uses the methodology of system-structural analysis, the comparative-legal method, and the formal-logical approach to interpreting the norms of current legislation, in particular the Law of Ukraine “On Basic Principles and Requirements for Food Safety and Quality.” The author’s contribution lies in the detailed disclosure of the specifics of food safety through the implementation of the principles of risk assessment, prevention of threats, and ensuring full traceability of products according to the “from farm to fork” principle. The scientific novelty of the study lies in the systematization of approaches to the definition of “food safety” as the assurance of the absence of harm to health under normal conditions of use, as well as in establishing a hierarchical relationship between safety as a basic requirement and quality as a broader characteristic of the product. The practical significance of the results obtained lies in the formulation of recommendations for strengthening the responsibility of market operators and optimizing the procedures for withdrawing dangerous products from circulation by state control authorities. The main conclusions of the study confirm that food safety in Ukraine is based on the direct responsibility of the producer and the transparency of risk assessment procedures. It is proved that safety is an integral part of quality, but specifically for the food industry, this criterion is a priority since it directly affects the health of the nation. The role of mandatory certification, labeling, and sanitary-epidemiological conclusions in ensuring consumer rights is determined. It is emphasized that an effective safety mechanism requires constant monitoring at all stages – from production and processing to transportation and sale to the final consumer. The study highlights that the legal obligation of manufacturers to immediately suspend production upon detecting risks is a key preventive measure in the national food safety system.

Keywords: food safety, product quality, consumer protection, risk assessment, producer liability, traceability, Ukrainian legislation, state control.

Постановка проблеми. У системі цивільно-правових відносин забезпечення безпеки товарів, робіт і послуг є фундаментальною гарантією реалізації прав людини. Особливої гостроти це питання набу-

ває у сфері обігу харчових продуктів, де невідповідність стандартам безпеки безпосередньо загрожує життю та здоров'ю нації. Попри наявність розгалуженої нормативно-правової бази, в Україні залиша-

ється актуальною проблема розмежування категорій «якість» та «безпека». Нерідко ці поняття ототожнюються, що призводить до правових колізій у процесі притягнення виробників до відповідальності та при здійсненні державного контролю. Крім того, трансформація економічних відносин та цифровізація ринку вимагають нових підходів до механізмів простежуваності продукції та оцінювання ризиків на кожному етапі – від виробництва до споживання.

Актуальність теми дослідження зумовлена низкою факторів:

1) Україна прийняла на себе обов'язок щодо узгодження національного законодавства з регламентами Європейського Союзу, зокрема в частині безпечності харчових продуктів (на основі принципу «від лану до столу»). Це вимагає переосмислення класичних цивільно-правових інститутів підтримки споживацьких прав.

2) Продовольча безпека та захист ринку споживачів від небезпечної та неякісної продукції є надзвичайно важливими в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення, коли ланцюги постачання стають більш вразливими.

3) Відсутність єдиного концептуального підходу до визначення «безпеки» у науковій літературі та законодавстві створює перешкоди для ефективного правозастосування.

4) Зростання правової обізнаності споживачів підвищує вимоги до прозорості ринку, маркування товарів та гарантій компенсації збитків, спричинених використанням продукції підвищеного ризику.

Отже, дослідження механізмів забезпечення безпеки товарів споживання, особливо харчових продуктів, є умовою необхідності зі створенням дієвої структури захисних інтересів осіб, суспільства та доквілля від неприпустимих ризиків у сучасній Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання гарантування безпеки товарів та харчових продуктів перебуває у центрі уваги як правознавців, так і фахівців галузі харчових технологій та державного управління. Теоретичну та нормативну базу дослідження становлять фундаментальні законодавчі акти, якими закладено основи відповідальності за шкоду, заподіяну не відповідною якістю продукції.

Специфіка безпеки харчових продуктів вичерпно визначається Законом України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів» [6], який виступає адаптивним інструментом українського законодавства до європейських вимог. Управлінські та технологічні аспекти реалізації цих норм розкрито у праці А. В. Слащевої [8], де безпека продуктів розглядається через призму технологічних процесів. Важливим елементом стандартизації у цій сфері є впровадження міжнародних

протоколів, зокрема ДСТУ ISO 22000:2019, яким визначено потреби до механізму управління безпекою харчових продуктів [7].

Проблематику державного нагляду та контролю у цій сфері ґрунтовно досліджував А. В. Данилюк [4], аналізуючи ефективність перевірок операторів ринку. Соціально-економічне значення безпечного харчування як базового елемента людської життєдіяльності підкреслюють Н. І. Трішкіна та І. В. Бузніцька [9], а також фахівці Центру громадського здоров'я МОЗ України [1].

В сучасних умовах особливої актуальності набувають дослідження Є. М. Білоус та А.-М. А. Ольховської [2], які висвітлюють проблеми продовольчої безпеки в умовах функціонування правового режиму воєнного стану. В свою чергу, Х. В. Граф та А. Сидоренко [3] акцентують увагу на викликах «споживацтва» та необхідності підвищення стандартів сировини.

Незважаючи на велику кількість досліджень та публікацій з цього аспекту, все ще існує низка нерозв'язаних дискусійних питань. Досі бракує єдиного доктринального визначення ієрархічного зв'язку між «якістю» та «безпекою» в цивільно-правовому аспекті, що часто призводить до підміни цих понять у судовій практиці.

Механізми оперативного вилучення небезпечної продукції в умовах зруйнованої логістики та обмеженого державного контролю потребують подальшої деталізації. Потребує вдосконалення механізм притягнення до відповідальності за непряму шкоду, коли ланцюг простежуваності розривається на етапі переробки або зберігання дрібними операторами ринку. Недостатньо дослідженим залишається питання гармонізації суворих вимог харчової безпеки з необхідністю підтримки вільної торгівлі та захисту прав малого бізнесу від надмірного регуляторного тиску. Саме ці аспекти зумовили вибір теми статті та напрям майбутнього наукового дослідження.

Метою статті є здійснення комплексного наукового аналізу правового регулювання та практичних механізмів забезпечення безпеки споживчих товарів (зокрема харчової продукції) в Україні, дослідженні цивільно-правового співвідношення категорій «якість» та «безпека», а також в обґрунтуванні необхідності впровадження європейських стандартів контролю ланцюга постачання для правового захисту споживачів і гарантії національної безпеки.

Для досягнення поставленої мети визначено такі завдання:

1) Розкрити зміст та співвідношення дефініцій «якість» та «безпека» у цивільно-правовому аспекті.

2) Проаналізувати нормативно-правову базу України щодо безпечності продукції, зокрема крізь призму адаптації до стандартів ЄС.

3) Дослідити специфіку регулювання безпеки харчових продуктів та принципи простежуваності («від лану до столу»).

4) Вивчити механізми відповідальності виробників та операторів ринку за нанесення шкоди життю та здоров'ю споживачів.

Виклад основного матеріалу. Безпека товарів, робіт і послуг полягає в усуненні ризиків для життя, здоров'я споживачів та навколишнього середовища під час їх використання. У відповідності з Законом України «Про захист прав споживачів» [5], це забезпечується дотриманням стандартів, таких як електрична, механічна й хімічна безпека. Гарантією є те, що продукція або послуга не завдають шкоди за умови дотримання відповідних інструкцій, про що згадує Громадське радіо.

Основні аспекти безпеки включають:

1) Продукція. За звичайних умов виробництва, використання, транспортування, зберігання та утилізації товари мають бути позбавлені загроз, як зазначено на офіційному порталі Верховної Ради України.

2) Види безпеки товарів. До них входять: електрична безпека (захист від ураження струмом), механічна (захист від ріжучих або інших небезпечних деталей), хімічна (відсутність виділення шкідливих речовин), пожежна (негорючість) та інші типи безпеки.

3) Харчові продукти. Їхня безпечність забезпечується належними процесами обробки та зберігання, які мінімізують ризик харчових отруєнь, про що йдеться в матеріалах Держпродспоживслужби.

4) Відповідальність виробника. Виробники зобов'язані проводити оцінку ризиків та гарантувати безпечність своєї продукції. Державні органи здійснюють нагляд у цій галузі, у відповідності до чинного українського законодавства і положень, викладених у статтях Держпродспоживслужби.

Вимоги до забезпечення безпечності товарів, послуг або робіт для споживача, навколишнього середовища та захисту майна є обов'язковими та регулюються законом [6].

Крім того, однією з ключових прерогатив суб'єкта є доступ до повної й достовірної інформації щодо товарів, робіт або послуг, які можуть становити небезпеку життєдіяльності людини, забезпечення її активів та природних ресурсів. Це інформування повинно здійснюватися за рахунок продавця, виробника чи виконавця через засоби масової інформації.

Виробник або виконавець зобов'язаний забезпечити безпеку товару або роботи протягом гарантійного строку, терміну служби чи придатності. У разі заподіяння шкоди життю, здоров'ю чи майну споживача через недотримання належного рівня безпеки

товару (роботи), завдані збитки компенсуються згідно з нормами чинного законодавства України.

Товари (роботи, послуги), які за законодавством або стандартами мають обов'язкові вимоги передбачають обов'язкову сертифікацію засобів та зусиль, спрямованих на забезпечення захисту життя, здоров'я та майна громадян та екологічну безпеку, відповідно до встановленої процедури, визначеним законами та іншими нормативними актами. Уряд України затверджує перелік таких товарів, робіт та послуг.

Реалізація імпортованих товарів, неможлива без наявної інформації про їхню обов'язкову сертифікацію, а в окремих випадках – без санітарно-епідеміологічного висновку та відповідності встановленим у цій статті вимогам. Також обов'язковою є наявність алфавітно-цифрової інформації, наприклад, у вигляді штрихового коду.

Поняття безпеки харчових продуктів означає наявність впевненості в тому, що за нормальних умов використання ці продукти не заподіюють шкоди та не загрожують здоров'ю теперішнього і майбутніх поколінь [1].

Основні принципи регулювання безпеки харчових продуктів включають:

– пряму відповідальність, яку виробники й постачальники харчових продуктів несуть повну відповідальність за безпеку своєї продукції. Ця відповідальність контролюється уповноваженими органами;

– оцінку ризиків, у вигляді систематичного визначення та оцінка можливих ризиків для здоров'я людини. Результати оцінки ризиків базуються на наукових даних та експертних висновках, завжди виконуються прозоро й об'єктивно. За відсутності достатніх наукових даних використовуються обґрунтовані передбачувані заходи. Обмеження торгівлі запроваджуються лише в межах, необхідних для досягнення цілей Закону. Оцінка ризиків оновлюється залежно від нових наукових даних;

– попередження ризиків, як прийняття тимчасових заходів для зменшення потенційного ризику здоров'ю до отримання додаткової наукової інформації;

– повний контроль якості, який здійснюється протягом усього ланцюжка створення вартості продукту;

– простежуваність з забезпеченням можливості відстеження харчових продуктів, їхніх компонентів та матеріалів на всіх етапах виробництва й збуту. Створюються системи, що дозволяють ідентифікувати небезпечні продукти та оперативного вилучати їх із обігу.

– інтереси споживачів, як максимальне забезпечення інтересів, захист доступу до інформації про

склад, властивості й призначення продукції для свідомого вибору;

– прозорість процедур у вигляді відкритого процесу ухвалення заходів у сфері безпеки харчових продуктів із залученням зацікавлених сторін. Їхні пропозиції й коментарі враховуються в фінальному рішенні;

– національний режим з рівними вимогами щодо безпеки як для імпортованих, так і для локально вироблених харчових продуктів;

– сприяння вільній торгівлі для застосування положень відповідно до принципів вільної торгівлі із забезпеченням належного ступеню безпеки життя та здоров'я громадян.

Щоб розкрити поняття категорії безпеки товарів, робіт і послуг потрібно аналізувати поняття безпеки.

Для визначення терміну «безпека продукції» ризик слід розуміти як потенційну загрозу, що може спричинити небезпеку для життя або здоров'я громадян, власності фізичних чи юридичних осіб, державного або муніципального майна, навколишнього середовища, а також життя чи здоров'я тварин і рослин з урахуванням серйозності можливої шкоди [8, с. 63].

В українській мові поняття «безпека» тлумачиться разом зі словом «безпечний» і формулюється як той, що не містить небезпеки, позбавлений загрози; не завдає шкоди, шкоди; нешкідливий.

У дослідженнях Н.І. Трішкіної та І.В. Бузницької категорія безпека розкривається так: безпека – не загрозливий небезпекою, захищає від небезпеки; мінімізація загрозливих чинників, є захист від небезпеки [9, с. 107].

У таких дисциплінах, як філософія та соціологія, також існує визначення терміну «якість». Проте в цих науках відсутнє формулювання поняття «безпека». У філософських словниках пояснення «якості» зводиться до таких аспектів: це властивість, специфіка, «як» і «що» речі; первинна й автентична єдність або різноманітність реальності, що ще не передбачає розділення – ані просторового, ані логічного, – а скоріше наочно його здійснює. Це також розуміється як сутнісна визначеність об'єкта, явища чи процесу, яка робить його саме таким, а не іншим.

Подібне визначення можна знайти й у соціологічних словниках. Тут «якість» трактується як сукупність властивостей конкретного об'єкта, які утворюють його сутнісну унікальність, через яку той є саме цим, а не іншим об'єктом. Що стосується питання «безпеки», основним правовим документом, що забезпечує регулювання цивільних відносин у сфері захисту прав споживачів в Україні, виступає Цивільний кодекс України [10]. У зв'язку з цим виникає необхідність з'ясувати, чи міститься в тексті

Кодексу визначення поняття «безпека». У ЦК України слово «безпека» згадується чотири рази. Однак варто акцентувати увагу, що у тексті закону відсутня дефініція терміну «безпека».

Для детального аналізу нормативного поняття безпеки товарів, робіт і послуг слід звернутися до спеціалізованого законодавства, яке регулює правовідносини за участю споживачів, а саме до Закону про захист прав споживачів. Зміст ключових термінів і визначень, що є предметом нашого аналізу, чітко роз'яснюються в преамбулі цього закону [5]. Окрім багатьох інших нормативно-правових актів, згаданий закон має змістовну і структуровану вступну частину. У преамбулі зазначається не лише сфера регулювання суспільних відносин, а й закріплюються положення, що відіграють засадничу роль у тлумаченні конкретних положень акту, насамперед у контексті нормативно-правового гарантування якісних характеристик та безпечності продукції, робіт і послуг.

Дефініція безпечності продукції та сервісів також висвітлюється у науковій літературі. Наприклад, А. В. Данилюк визначає безпеку як стан, за якого відсутній неприпустимий ризик нанесення шкоди життю, здоров'ю, майну споживача або навколишньому середовищу під час звичного використання, зберігання, транспортування, утилізації товару чи виконання робіт та надання послуг [4, с. 64].

У наведеному тексті описані лише деякі із наявних визначень поняття «безпека», що зафіксовані в чинному законодавстві та науковій літературі. Ці визначення формулюються відповідно до специфіки регульованих правовідносин і тематики наукових досліджень.

Спираючись на існуючі пояснення, можна запропонувати узагальнене трактування цього терміну. Безпека – це стан, за якого відсутні загрози завдання шкоди здоров'ю, правам чи інтересам як конкретної особи, так і невизначеного кола осіб (споживачів), а також довкіллю [3, с. 217].

У галузі захисту прав споживачів поняття «безпека» товарів, робіт і послуг тісно пов'язане з поняттям «якість». Щоб продемонструвати цей взаємозв'язок, наведемо приклад із придбанням споживачем товару. Якісний товар, який купує споживач, автоматично є безпечним. Водночас не кожен безпечний товар завжди відповідає критеріям якісного.

Для прикладу можна розглянути ситуацію, коли споживач у магазині укладає договір купівлі-продажу пальто. Якщо придбане пальто виготовлено із дотриманням усіх необхідних вимог до виробництва, транспортування та зберігання, а для його створення використано якісну сировину, то такий товар вважається якісним. Водночас це пальто має бути безпечним як для споживача, так і для довкілля. Однак із

цього можна зробити й зворотний висновок: не кожен безпечний товар є якісним.

У реальному житті може трапитися ситуація, коли покупець набуває безпечний товар, який не має шкідливого впливу на здоров'я чи довкілля, але він не відповідатиме критеріям якості. Наприклад, пальто може бути виготовлено з екологічно безпечних матеріалів, проте після покупки з'ясується, що тканина рветься, гудзики відпадають або інші дефекти свідчать про виробничий брак. Отже, хоча товар безпечний, його якість не є задовільною.

З огляду на викладене, можна стверджувати, що безпека товарів, робіт і послуг є головним елементом їхньої якості. Щодо співвідношення цих понять, варто зазначити, що безпека товарів, робіт і послуг є вужчим поняттям порівняно з ширшою категорією якості. Відтак, якість охоплює значно ширший спектр характеристик, зокрема і безпеку. Права споживачів на безпеку цих товарів, робіт і послуг становлять надзвичайно важливу частину основних прав споживачів [2]. Ця позиція аргументується двома фундаментальними аспектами. По-перше, ці права забезпечують задоволення базових потреб громадян, що й мотивує їх до вступу у відповідні правовідносини. По-друге, ці права є універсальними й актуальними для кожного споживача незалежно від його ролі в конкретних стосунках – чи то покупця, замовника, орендаря або пасажира.

Щоб глибше зрозуміти природу права безпеки товарів (робіт, послуг), недостатньо лише аналізувати складові правомочності правовласника. Поряд із цим, акцент слід змістити на дослідження фундаментальних засад таких правових категорій, як якість і безпека. Таким чином, конструкції суб'єктивних прав споживача щодо якості та безпеки включають три важливі взаємопов'язані елементи: самі правові категорії якості та безпеки, які застосовуються до товарів, робіт і послуг; визначення змісту цих прав через певну сукупність взаємопов'язаних правочинів; їхнє місце у загальній системі суб'єктивних прав споживачів, яке окреслює характер зв'язків між різними правами у межах цієї системи.

Висновки. У результаті проведеного дослідження механізмів забезпечення безпеки споживчих товарів та харчових продуктів в Україні доведено, що в системі цивільно-правових відносин «якість» та «безпека» перебувають у відношенні підпорядкованості. Якість – це широка сукупність властивостей продукту, тоді як безпека є базовим, мінімально необхідним рівнем якості, що характеризується відсутністю стану захищеності, за якого ймовірність, завдання шкоди ключовим інтересам людини та біосфери є незначною.

Визначено, що для сегмента харчових продуктів критерій безпеки є пріоритетним над іншими споживчими властивостями. Встановлено, що безпека продуктів харчування в Україні ґрунтується на системному підході повної простежуваності, що охоплює моніторинг усіх критичних точок: від заготівлі вихідних компонентів до дистрибуції готової продукції в роздрібній мережі.

Аргументовано, що ключовим механізмом забезпечення безпеки є пряма відповідальність виробника. Виробник зобов'язаний самостійно здійснювати оцінку ризиків, впроваджувати системи контролю (зокрема HACCP/ISO 22000) та негайно вилучати продукцію з обігу в разі виявлення її небезпечності.

Виявлено, що гарантування прав споживачів на безпечну продукцію прямо детерміноване прозорістю процедур відстеження її походження, що дозволяє ідентифікувати небезпечний продукт та його компоненти на будь-якій ланці постачання, що є критично важливим для швидкого реагування державних органів контролю.

Надалі науковий пошук доцільно зосередити на таких напрямках:

- 1) Цифровізація контролю з правовим регулюванням використання Blockchain для миттєвої ідентифікації ризиків у ланцюгах постачання.
- 2) Удосконалення механізмів відповідальності та компенсації шкоди в умовах руйнування логістики та форс-мажорів.
- 3) Екологізація безпеки з розширенням відповідальності виробника за безпеку продукції на етапі її утилізації в межах економіки замкнутого циклу.

Список літератури:

1. Безпека харчових продуктів це важливо. Центр громадського здоров'я МОЗ України. URL: <https://www.phc.org.ua/news/bezpeka-kharchovikh-produktiv-ce-vazhlivo> (дата звернення: 15.12.2025)
2. Білоусов Є. М., Ольховська А.-М. А. Нормативно-правове забезпечення продовольчої безпеки в умовах правового режиму воєнного стану (постановка проблеми). Правове забезпечення соціально-економічного розвитку в умовах воєнного стану : зб. тез доп. наук.-практ. конф. (м. Харків, 14 квіт. 2023 р.). Харків : ХНУРЕ, 2023. С. 10–12. URL: <https://openarchive.nure.ua/server/api/core/bitstreams/41a8b495-dd47-4e69-bc13-c7baaf1f9be/content> (дата звернення: 16.12.2025).
3. Граф Х.В., Сидоренко А. Споживачтво в сучасному світі. Якість і безпечність харчової продукції і сировини – проблеми сьогодення : матеріали міжнар. конф. (Львів, 25 верес. 2020 р.). Львів : «Растр-7», 2020. С. 217–218.
4. Данилюк А. В., Характеристика безпечності та якості харчових продуктів через призму державного контролю. *Юридична наука*. 2020. № 7(109). С. 60–66.

5. Про захист прав споживачів : Закон України від 12.05.1991 № 1023-ХІІ. Відомості Верховної Ради України. 1991. № 30. Ст. 379. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1023-12> (дата звернення: 03.01.2026).
6. Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів : Закон України від 23.12.1997 № 771/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/771/97-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 05.01.2026).
7. Системи управління безпечністю харчових продуктів. Вимоги до будь-якої організації в харчовому ланцюгу (ISO 22000:2018, IDT) : ДСТУ ISO 22000:2019. [Чинний від 2019-03-01] URL: https://zakon.isu.net.ua/sites/default/files/normdocs/dstu_iso_22000_2019.pdf (дата звернення: 18.12.2025)
8. Слащева А. В. Технологічні основи безпеки харчових продуктів: навч. посібник. Кривий Ріг : ДонНУЕТ, 2023. 524 с.
9. Трішкіна Н. І., Бузніцька І. В. Безпека харчування – фундаментальний елемент життєдіяльності людини. *Трансформаційна економіка*. 2025. № 1 (10). С. 105–110.
10. Цивільний кодекс України : Закон України від 16.01.2003 № 435-ІV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення: 03.01.2026).

References:

1. Bezpeka kharchovykh produktiv tse vazhlyvo [Food safety is important]. Tsentr hromadskoho zdorovia MOZ Ukrainy [Public Health Center of the Ministry of Health of Ukraine]. <https://www.phc.org.ua/news/bezpeka-kharchovykh-produktiv-ce-vazhlyvo> (accessed December 15, 2025).
2. Bilousov, Ye. M., & Olkhovska, A-M. A. (2023). Normatyvno-pravove zabezpechennia prodovolchoi bezpeky v umovakh pravovoho rezhymu voiennoho stanu (postanovka problemy) [Regulatory and legal support of food security under the legal regime of martial law (problem statement)]. In *Pravove zabezpechennia sotsialno-ekonomichnoho rozvytku v umovakh voiennoho stanu* [Legal support of socio-economic development under martial law]: Proceedings of the Scientific and Practical Conference (Kharkiv, April 14, 2023) (pp. 10–12). Kharkiv: NURE. <https://openarchive.nure.ua/server/api/core/bitstreams/41a8b495-dd47-4e69-bc13-c7baaaf1f9be/content> (accessed December 16, 2025).
3. Hraf, Kh. V., & Sydorenko, A. (2020). Spozhyvatstvo v suchasnomu sviti [Consumerism in the modern world]. In *Yakist i bezpechnist kharchovoi produktsii i syrovyny – problemy sohodennia* [Quality and safety of food products and raw materials – problems of today]: Materials of the International Conference (Lviv, September 25, 2020) (pp. 217–218). Lviv: Rastr-7.
4. Danyliuk, A. V. (2020). Kharakterystyka bezpechnosti ta yakosti kharchovykh produktiv cherez pryzmu derzhavnoho kontroliu [Characteristics of safety and quality of food products through the prism of state control]. *Yurydychna nauka [Legal Science]*, no. 7(109), pp. 60–66.
5. Pro zakhyst prav spozhyvachiv [On Protection of Consumer Rights]: Zakon Ukrainy vid 12.05.1991 № 1023-ХІІ. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, 30, Art. 379. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1023-12> (accessed January 03, 2026).
6. Pro osnovni pryntsypy ta vymohy do bezpechnosti ta yakosti kharchovykh produktiv [On the Basic Principles and Requirements for Food Safety and Quality]: Zakon Ukrainy vid 23.12.1997 № 771/97-ВР. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/771/97-вр> (accessed January 05, 2026).
7. Systemy upravlinnia bezpechnistiu kharchovykh produktiv. Vymohy do bud-yakoi orhanizatsii v kharchovomu lantsiuhu (ISO 22000:2018, IDT): DSTU ISO 22000:2019 [Food safety management systems. Requirements for any organization in the food chain]. (2019). https://zakon.isu.net.ua/sites/default/files/normdocs/dstu_iso_22000_2019.pdf (accessed December 18, 2025).
8. Slashcheva, A. V. (2023). *Tekhnolohichni osnovy bezpeky kharchovykh produktiv [Technological foundations of food safety]*: navch. posibnyk. Kryvyi Rih: DonNUET. 524 p.
9. Trishkina, N. I., & Buznitska, I. V. (2025). Bezpeka kharchuvannia – fundamentalnyi element zhyttiediiialnosti liudyny [Nutrition safety is a fundamental element of human activity]. *Transformatsiina ekonomika [Transformational Economics]*, no. 1 (10), pp. 105–110.
10. Tsyvilnyi kodeks Ukrainy [Civil Code of Ukraine]: Zakon Ukrainy vid 16.01.2003 № 435-ІV. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (accessed January 03, 2026).

Дата надходження статті: 28.01.2026

Дата прийняття статті: 17.02.2026

Дата публікації статті: 25.02.2026